

- **Тема лекції Розробка планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій.**

План лекції

- 1. Загальні положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій.**
- 2. Основні вимоги до розробки та затвердження ПЛАСів.**
- 3. Складові ПЛАСу та їх загальна характеристика**

1. Критерії оцінки ступеню ризику від впровадження господарської діяльності у сфері техногенної і пожежної безпеки:

- Кодекс цивільного захисту України (введення в дію з 01.07.2013)**
- ПКМУ № 306 від 29.02.2012 р.
“Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної і пожежної безпеки”.**
- ПКМУ №361 від 04.06.2015 р. “Про внесення змін у додаток до ПКМУ від 29.02.2012 р”.**
- Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” (ст.5).**

ПКМУ №361 від 04.06.2015 р. “Про внесення змін у додаток до ПКМУ від 29.02.2012 р”.

Перелік критеріїв за якими оцінюється ступінь ризику:

- *ОПН, ПНО, об’єкти, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави (Перелік об’єктів, що мають стратегічне значення, затверджений ПКМУ №83 від 04.03.2015 р.);*
- *категорія за вибухопожежною та пожежною небезпекою (НАПБ Б.03.002-2007);*
- *кількість осіб, які перебувають на об’єкті (згідно ДСТУ НБ В.1.2-16:2013 “Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об’єктів будівництва”);*
- *умовна висота (відповідно до ДБН В. 1.1.7-2002. Захист від пожежі. Пожежна безпека об’єктів будівництва”);*
- *площа об’єкта;*
- *категорія складності об’єкта будівництва (згідно ДСТУ НБ В.1.2-16:2013);*
- *наявність підземних та/або підвальних поверхів, приміщень, споруд (ДБН В.2.2.9-2009. Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення);*
- *належність об’єкта до пам’яток архітектури та історії;*
- *надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.*

До суб'єктів господарювання з високим ступенем прийняттого ризику відносяться:

- ОПН та об'єкти, що мають стратегічне значення;
- промислові та складські будівлі (споруди), ЗУ, які належать до категорії "А" або "Б" за вибухопожежною небезпекою;
- промислові та складські будівлі (споруди), ЗУ, які належать до категорії "В" за вибухопожежною та пожежною небезпекою площею: промислові – понад 500 кв.м; складські – понад 1000 кв.м;
- об'єкти, де перебуває понад 50 осіб, які розташовані в підвальних чи підземних поверхах та/або працюють у нічний час (з 23 по 7 годину);
- об'єкти, де перебуває понад 100 осіб;
- висотні будинки (з умовною висотою понад 47 метрів);
- пам'ятки архітектури та/або історії національного значення;
- суб'єкти, які проводять діяльність з будівництва об'єктів ІУ-У категорії складності;
- суб'єкти, які мають право надавати послуги та виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, які належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику;
- суб'єкти, які є державною, регіональною, комунальною, об'єктовою аварійно-рятувальною службою, а також аварійно-рятувальною службою громадської організації.

До суб'єктів господарювання із середнім ступенем прийняттого ризику відносяться:

- ПНО;
- промислові та складські будівлі (споруди), ЗУ, які належать до категорії "А" або "Б" за вибухопожежною небезпекою;
- промислові та складські будівлі (споруди), ЗУ, які належать до категорії "В" за вибухопожежною та пожежною небезпекою площею: промислові – від 0 до 500 кв.м; складські – від 0 до 1000 кв.м;
- об'єкти, де перебуває від 5 до 50 осіб, які розташовані в підвальних чи підземних поверхах;
- об'єкти, де перебуває від 50 до 100 осіб, і які не відносяться до групи з високим ступенем ризику;
- висотні будинки (з умовною висотою від 26,5 до 47 метрів);
- пам'ятки архітектури та/або історії місцевого значення;
- суб'єкти, які проводять діяльність з будівництва об'єктів I та II категорії складності, площа яких перевищує 300 кв.м. (у тому числі вбудовані), крім індивідуальних (садибних) житлових будинків, дачних, господарських будинків, гаражів тощо;
- суб'єкти, які проводять діяльність з будівництва об'єктів III категорії складності;
- суб'єкти, які мають право надавати послуги та виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, крім тих, що належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику.

До суб'єктів господарювання із **незначним**
ступенем ризику відносяться:

суб'єкти, що не належать до суб'єктів господарювання з високим та середнім ступенем ризику, а також суб'єкти, що мають сертифікати на систему управління якістю, яка відповідає вимогам нормативних документів у галузі пожежної безпеки, що регламентують порядок проектування, монтажу та технічного обслуговування систем протипожежного захисту, і загальним вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 «Системи управління якістю. Вимоги» (ISO 9001-2008, IDT).

1. Загальні положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій.

- Відповідно до ст.11. Закону України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” – одна із основних вимог для ОПН - розробка та впровадження на цих об’єктах планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій (ПЛАС).
- Порядок розробки ПЛАСів, вимоги до їх складу, змісту та форми, процедуру затвердження та перегляду встановлює нормативний акт
„Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій”,
затверджений Наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 17.06.1999 р. за №424/3717 (далі Положення).

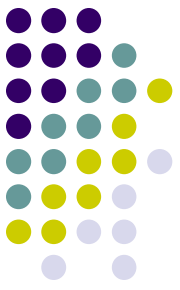
Вимоги Положення не поширюються на:

- ядерні установки та підприємства з переробки радіоактивних речовин, за винятком тих об'єктів на цих підприємствах, де є обіг нерадіоактивних речовин;**
- військові об'єкти;**
- підприємства гірничодобувної промисловості (шахти);**
- на всі види транспорту, крім трубопроводів.**

МЕТА ПЛАСУ -

планування дій (взаємодії) персоналу підприємства, спецпідрозділів, населення, центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо локалізації і ліквідації аварій та пом'якшення їх наслідків.

Аварії в залежності від їх масштабу мають три рівні:

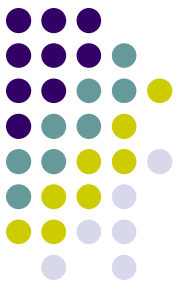

Рівень „А” – аварія характеризується розвитком її в межах одного виробництва (цеху, дільниці, відділення), яке є структурним підрозділом підприємства.

Рівень „Б” – аварія характеризується переходом за межі структурного підрозділу і розвитком її в межах підприємства.

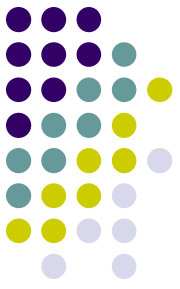
Рівень „В” – аварія характеризується розвитком і переходом за межі території підприємства, можливістю впливу уражальних чинників аварії на населення розташованих поблизу населених районів та інші підприємства (об’єкти), а також на довкілля.

2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО РОЗРОБКИ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА УЗГОДЖЕННЯ ПЛАСів

- ПЛАС розробляється з урахуванням усіх видів стану підприємства (пуск, робота, ремонт, зупинка).
- Обов'язки щодо розробки і впровадження ПЛАС та відповідальність за його якість покладаються на власника (керівника) підприємства (об'єкта).
- **Розробка ПЛАС може виконуватися власником самостійно або із залученням спеціалізованих організацій за умови, що вони мають дозвіл на виконання такої роботи, отриманий у встановленому порядку.**

Затвердження та узгодження ПЛАСу

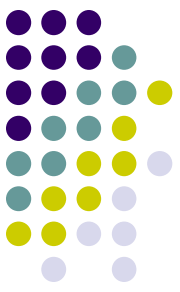
- **Перелік виробництв (цехів, відділень, виробничих дільниць) тощо, для яких розробляється ПЛАС, визначається і затверджується власником (керівником) підприємства за узгодженням із територіальними управліннями Держгірпромнагляду, Держтехногенбезпеки та з територіальними органами МНС.**
- **ПЛАС повинен бути узгоджений з територіальними управліннями Держгірпромнагляду, Держтехногенбезпеки, з територіальними органами МНС, територіальними установами державної санепідемслужби і при потребі з органами місцевого самоврядування.**
- **ПЛАС затверджується власником (керівником) підприємства.**
- **Оперативна частина ПЛАС для аварій рівня „В” затверджується органами місцевого самоврядування.**
- **Обов’язки щодо розробки і впровадження ПЛАС та відповідальність за його якість покладаються на власника (керівника) підприємства (об’єкта).**

ПЛАС переглядається кожні 5 років.

- ПЛАС повинен знаходитися у повному обсязі у керівника та диспетчера підприємства, територіальних органах Держгірпромнагляду та МНС.
- Витяги з ПЛАСу у обсязі, що є достатнім для якісного виконання відповідних дій, повинні знаходитися у керівників (начальників) виробництв (цехів, відділень), на пункті зв'язку районної (об'єктової) пожежної частини, начальника (інструктора) газорятувальної служби, а також на робочих місцях.

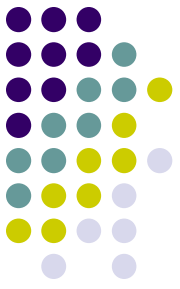
3. СКЛАДОВІ ПЛАСУ ТА ЇХ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

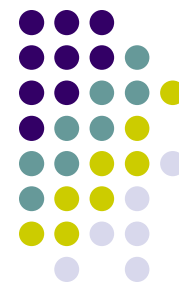
В основі розробки ПЛАСу є:

- прогнозування сценаріїв виникнення аварій;
- постадійний аналіз сценаріїв розвитку аварій та масштабів їх наслідків;
- оцінка достатності існуючих заходів, які перешкоджають виникненню і розвитку аварії, а також технічних засобів локалізації аварії;
- аналіз дій виробничого персоналу та спеціальних підрозділів щодо локалізації аварійних ситуацій (аварій) на відповідних стадіях їх розвитку.

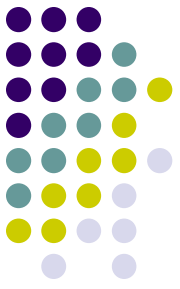
ПЛАС повинен містити:

- **титульний лист;**
- **аналітичну частину**, в якій міститься аналіз небезпек, можливих аварій та їхніх наслідків;
- **оперативну частину**, яка регламентує порядок взаємодії та дій персоналу, спец підрозділів і населення (при потребі) в умовах аварії. Зміст оперативної частини змінюється залежно від рівня аварії, на який вона поширюється.
- **додатки.**

- **Аналітична частина** (аналіз небезпек) надається у вигляді звіту або пояснювальної записки.
- **Оперативна частина** розробляється з метою запобігання аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їхнього розвитку або локалізації їх з метою зведення до мінімуму наслідків аварії для людей, матеріальних цінностей і довкілля, запобігання її розповсюдженню на інші виробництва підприємства та за його межами, рятування і виведення людей із зони ураження і потенційно небезпечних зон.

При розробці оперативної частини необхідно:

- забезпечити узгодженість дій персоналу підприємства й спецпідрозділів;**
- розробити та запровадити перелік посадових осіб, відповідальних за виконання конкретних дій;**
- розробити дії персоналу підприємства й спецпідрозділів щодо локалізації та ліквідації аварій на відповідних стадіях їхнього розвитку;**
- надати розпізнавальні ознаки рівнів аварії та їх значення, за якими керівництво роботами щодо локалізації і ліквідації аварії переходить на рівні „Б” та „В”.**

При розробці оперативної частини ПЛАСу на рівні „В” необхідно врахувати, що до складу учасників протиаварійних дій повинні входити:

- органи Держгірпромнагляду та Держтехногенбезпеки;
- спеціальні формування;
- міліція, медична, транспортна служба та служба соціального забезпечення;
- органи з керівництва аварією та/або територіальні органи МНС;
- комунальні служби району (міста);
- керівництво підприємства;
- органи масової інформації та зв'язку;
- органи охорони здоров'я і навколишнього середовища.

Для забезпечення ефективної боротьби з аварією на всіх рівнях її розвитку наказом створюється **штаб**, функціями якого є:

- збір і реєстрація інформації про хід розвитку аварії та вжиті заходи щодо боротьби з нею;
- поточна інформація і прийняття рішень щодо оперативних дій в зоні аварії та поза її межами;
- координація дій персоналу підприємства і всіх залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації аварії;
- Загальне керівництво роботою штабу здійснює **відповідальний керівник робіт (ВК)** щодо локалізації та ліквідації аварії.

Оперативна частина повинна містити:

- **ТИТУЛЬНИЙ ЛИСТ;**
- **СИТУАЦІЙНИЙ ПЛАН ІЗ ДОДАТКАМИ;**
- **ОБОВ'ЯЗКИ ВК, ВИКОНАВЦІВ ТА ІНШИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЩОДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ АВАРІЇ.**

Ситуаційний план (СП)

- **розробляється для здійснення керівництва й координації дій персоналу підприємства(об'єкта), спец підрозділів, формувань МНС, інших організацій, що залучаються для локалізації аварії, організації великомасштабних рятувальних робіт і евакуації людей з небезпечних зон.**

Висновки

- **Розробка та впровадження на ОПН та ПНО ПЛАСів дозволяє своєчасно організувати дії (взаємодії) персоналу підприємства, спецпідрозділів, населення, центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо локалізації і ліквідації аварій та пом'якшення їх наслідків.**

ЛІТЕРАТУРА:

- **1.Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», 2001 р. Із змінами і доповненнями від 15. 05.травня 2003 року за N 762-IV.**
- **2.ДНАОП 0.00-4.33-99. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій.**